

РЕЦЕНЗИЯ

от проф д-р Миглена Илиева Николчина
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

върху научните трудове и академичните постижения
на доц. Боян Красимиров Манчев, д.н.

за конкурса за академичната длъжност **професор**
в професионално направление 2.3. Философия

По конкурс за академична длъжност професор в професионално направление 2.3. Философия, факултет БФ, департамент „Изящни изкуства“, обявен в ДВ бр. 47/04.06.2024 след изтичане на законовия срок за участие в конкурса е подал документи, отговарящи на изискванията на ЗРАСРБ, един кандидат – доц. Боян Красимиров Манчев, д.н..

Както се вижда от представените документи доц. Боян Манчев е изпълнил минималните национални изисквания за Област на висшето образование 2. Хуманитарни науки, Професионално направление: 2.3. Философия, определени от Правилник за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България, както и изискванията от Наредба за развитието на академичния състав на НБУ и Приложение 2.

Тези минимални изисквания са не само изпълнени - те разкриват мащаба на учен с международен статут, който отдавна е можел да заеме длъжността професор. Този мащаб се отнася както до научната продукция, така и до преподавателската дейност на Боян Манчев, но обхваща и множество други области на културата и изкуството.

В конкурса за професор Боян Манчев участва с хабилитационен труд, който е книга с обем над 700 страници - *Свят и свобода. Трансцендентална философия и модална онтология*,¹ Наред с това във връзка с конкурса Манчев представя единадесет монографии, сред които ще спомена „Свобода въпреки всичко“ (2021), публикуваната на френски *L'altération du monde. Pour une esthétique radicale*, която излиза и на японски, „Новият Атанор. Начала на философската фантастика“, *Miracolo* (на италиански език), *La métamorphose et l'instant. Désorganisation de la vie* и др. За конкурса са представени и 99 студии и статии, три монографии в съавторство, художествени книги, както и съставителства. Показателите, свързани с цитирания и публикации в реферирани научни издания са също изобилно изпълнени. Научната и преподавателската дейност на Манчев обхваща конференции, проекти и лекционни курсове в Европа, Азия и Америка. Бил е директор на програма и вицепрезидент на Международния философски колеж - Париж. Списъкът на изявите му включва и сферите на театъра, визуалните изкуства и поезията. В този размах личи преднамерено и при това успешно провеждана програма не просто за лично осъществяване на един философ, теоретик и творец, но и за интернационализиране въобще на българската наука.

За целите на конкурса не е нужно, а не би било и възможно в рамките на една рецензия да се обхване огромната продуктивност на Боян Манчев. Тук на първо място ще изтъкна качествата на монументалния хабилитационен труд на Манчев, който може да се разглежда като обобщение и продължение на търсенията му в монографиите от първия етап на работата му - „Невъобразимото“, „Тялото-метаморфоза“ и „Логика на политическото“. От ранните публикации на Манчев може да се проследи съзнателното вписване не философските му основания в няколко канали, от които ще посоча следните.

1) Общата рамка на дионисиево-орфическото, което Манчев изтъква и артикулира историко-теоретически като специфика на българския културен контекст. Тази най-обща насоченост е и канава за срещата на философското и театралното в работата на Манчев, при което философията прераста в сценична практика, а сценичната практика придобива характера на философски дискурс. Конкретно тази среща намира израз в сътрудничеството

¹ Боян Манчев, *Свят и свобода. Трансцендентална философия и модална онтология*, София: НБУ, 2023. По-надолу страниците от тази монография ще бъдат посочвани в скоби непосредствено в текста.

на Манчев с Ани Васева. 2) Разработването и разгръщането на идеогенетическата теория на „българския гийомизъм“ на Красимир Манчев и Христо Тодоров. Освен че внася дисциплината на лингвистиката в телесно-процесуалното и - ако мога да се изразя така, заемайки от заглавията на Манчев – метаморфозно-алтерационното като задача, но и като жанр на философското му творчество, идеогенетическата теория може да бъде видяна и като матрица за онази алтерация и метаморфоза на френска генеалогия в българска школа, каквито самият Боян Манчев осъществява. 3) Централно място в мисленето на Манчев заема концепцията за модална онтология, която Манчев изважда от несъмнено много важния за него Жан-Люк Нанси (използвам случая да посоча тук, че Манчев се изявява и като преводач наред с всичките си други бивания), но която придобива плътност в засрещането на множеството измерения на работата на Манчев. Не случайно именно *Corpus* на Нанси превежда Манчев. Телесното като – тук ще използвам термин, който той избягва, но според мене точно приляга – абектно, като еротизирана едновременност на разложение и пораждане (една неотдавнашна поразителна артикулация на тази телесност намираме в „Песента на Сибилата“, 2022) – е един от аспектите, които ясно отграничават неговата модална онтология в диалога му с автори като Дарин Тенев и Димитър Вацов. Театърът, протеичното сценично тяло отново може да послужи като опорна точка за разбирането на тази отлика. 4) Най-сетне за мене лично особено привлекателна е концепцията на Манчев за философска фантастика, която, струва ми се, може би отвежда към годините на работата му Международния философски колеж – Париж. Негов непосредствен предшественик като директор на програма там е Жан-Кле Мартен, чийто интерес към Нанси, Львкрафт, образа, несъмнено се засича с интересите на Манчев. През 2017 г. Мартен публикува „Логика на научната фантастика: от Хегел до Филип Дик“, където си поставя за задача да събере „Логиката“ на Хегел с научнофантастичния жанр и да види самата Хегелова логика като научнофантастичен жанр. За жалост тази книга си остава по-интересна като намерение, отколкото като осъществяване и не изминава стъпката, която Боян Манчев прави с обръщането си към Кант през това, което той нарича философска фантастика: стъпката, която прави възможно определянето на самата философска фантастика като „свят и свобода“. Манчев изпитва органична неприязън към философ, когото аз високо ценя, и затова с известен риск ще направя аналогия между тази стъпка и това, което Джорджо Агамбен нарича профанация: профанацията еманципира

сакралното от неговата скаралност, за да може то да бъде отново живяно. Този еманципиращ жест е философската фантастика на Боян Манчев, която се превръща в платформа за собствената му уникалност като мислител.

Трябва да се подчертае, че обръщането към Кант и то към Кант от „Критика на чистия разум“ в „Свят и свобода“ е особено важно. Много от темите и въпросите, с които Манчев ще се обърне към него, са вече подготвени и артикулирани в предишните му публикации, включително концепцията за философска фантастика. При това те са артикулирани в широк дискурсивен диапазон от аналитично-теоретичното до поетичното. Кант обаче е не просто възлов мислител и не само вододелен мислител, след когото философията поема в несговорчиво разклоняващи се посоки. Той е също така мислител, плътно обрасъл в непробивами *idées reçues* – в сакралности, които рискуват да го направят необживяем. Това, което Манчев предлага като онтологизиране на Кант – разбрано като парадокса на „това, което е, е повече от това, което е“ – е всъщност вписването му в модуса на алтерацията, на телесно-метаморфозното, което освобождава философията на Кант да бъде живяна отново. По-такъв начин цялостната философска работа на Манчев отваря собствената си перспектива в една от най-критичните точки на големия философски разказ. Манчев не е сам в това отношение, но е със сигурност един то решаващите фактори за едно ново самочувствие на философската мисъл в България днес като излязла извън полето на просветителството и интерпретацията, за да заяви собственото си приносно присъствие. Ако това се случва в мрачни времена – кога ли пък те са били лесни за истинската мисъл?

Накратко: хабилитационният труд на Боян Манчев е мащабно и оригинално философско произведение, което далече надхвърля изискванията за един професорски конкурс. След него българското философско поле е вече претърпяло необратимо видоизменение. И това може да каже не само за българския контекст. Тук трябва да се добави, че още от най-ранните му статии, но особено с оглед на последните му постижения, Манчев е не просто самобитен, но и изключително влиятелен автор, оставящ дълбоки следи в мисленето на колегите си. Той е не само цитиран: от съществено значение е как и от кого е цитиран. Той определя насоки и мисловни нагласи. Обхватът, тематичен и езиков, на публикуваните от него статии, които влизат в обсега на конкурса, е главозамайващ. Същата мащабност ще

открием в останалите многоборйни аспекти на дейността на Манчев. Като преподавател, той неизтощимо кръстосва света от Токио през Парижи и Берлин до Ню Йорк. Той предлага нови и нови курсове; организира форуми и конференции; участва в изследователски проекти. Той е част от френски и белгийски, немски, японски, италиански, американски философски мрежи. Членува в български и международни бордове и редколегии. Работи всеотдайно със студентите си.

Като последно ще подчертая, че с всички аспекти на работата си – като философ, преподавател, човек на изкуството – Боян Манчев вдъхновява и амбицира цялата си среда. Той е пример за оцеляване на мисълта във времена, когато тя изглежда маргинализирана и обезценена. Той дава на хората около себе си надежда. Мераб Мамардашвили понякога като че ли е склонен да твърди, че истинската, живата мисъл е буквално физическо поле, което не съвпада нито с тялото на мислещия, нито с отлагането на мисълта в думи. Тя е буквално, физически – за да го кажа с един от обикнатите термини на Манчев – своето собствено самонадскачане. И тя е – за да го кажа пак със заглавие на една от книгите на Манчев – *miracolo*, чудо. За това чудо обаче е нужно усилие и Боян Манчев е пример и за това необходимо условие на мисълта.

В заключение - убедено препоръчвам на членовете на научното жури на доц. Боян Красимиров Манчев, д.н., да бъде присъдена академичната длъжност „професор“ в професионално направление 2.3. Философия.

27.09.2024

Проф. д-р Миглена Николчина